

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. ректора

Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат технічних наук, доцент

Ігор МАГДАЛІНА

23.02 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Дар'ї ЛАВРЕНКО на тему «Юридичні конструкції в законотворчій практиці України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

ВИТЯГ

з протоколу засідання кафедри теорії держави та права Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ від 18 лютого 2026 року

Голова: доктор юридичних наук, професор Людмила ДОБРОБОГ.

Секретар: Софія СІЛНА.

Присутні: доктор юридичних наук, професор Володимир ШАБЛИСТИЙ, доктор юридичних наук, старший дослідник Максим ПОЧТОВИЙ, доктор юридичних наук, професор Валентина БОНЯК, доктор юридичних наук, професор Дмитро СЕЛІХОВ, кандидат юридичних наук, доцент Ольга КУЛІНІЧ, кандидат юридичних наук, доцент Ігор СЕРДЮК, кандидат юридичних наук, доцент Олександр ТАЛДИКІН, кандидат юридичних наук Ірина ДЗЮБА, кандидат юридичних наук Ольга ЧЕПІК-ТРЕГУБЕНКО.

З присутніх – 5 докторів юридичних наук та 5 кандидатів юридичних наук – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Публічна презентація наукових результатів дисертаційного дослідження Дар'ї ЛАВРЕНКО на тему «Юридичні конструкції в законотворчій практиці України», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо рекомендації для захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Доповідь здобувачки Дар'ї ЛАВРЕНКО на тему «Юридичні конструкції в законотворчій практиці України» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі права за спеціальністю 081 «Право».

У своїй доповіді вона обґрунтувала актуальність обраної теми дисертації, визначила мету, задачі, предмет, об'єкт та методи дослідження, довела до відома присутніх структуру роботи й основні її положення, показала їхню новизну, теоретичне та практичне значення.

Зокрема, здобувачка зазначила, що актуальність дослідження обумовлена тим, що динамічний розвиток правової системи України, зумовлений євроінтеграційними процесами та необхідністю реагувати на сучасні суспільні виклики, висуває підвищені вимоги до якості законотворчого процесу. Ефективність правового регулювання безпосередньо залежить від інструментарію, за допомогою якого законодавець конструює нормативну реальність. Одним із важливих, проте недостатньо досліджених інструментів юридичної техніки, є юридичні конструкції, що складають структурну та змістову основу законодавства.

Попри своє фундаментальне значення, поняття «юридична конструкція» у вітчизняній правовій доктрині залишається однією з найменш розроблених категорій, що спричиняє теоретичну неузгодженість і, як наслідок, призводить до суперечливого та фрагментарного застосування цих інструментів у законотворчій практиці. Це негативно позначається на якості нормативно-правових актів, породжує внутрішні колізії та ускладнює правозастосування. Ситуація ускладнюється такими сучасними явищами, як цифровізація правотворчості, потреба в підготовці національної правової системи до кризових періодів, що вимагає системного переосмислення функціонального потенціалу юридичних конструкцій.

Метою дисертаційної роботи є розв'язання конкретного наукового завдання з уточнення змісту поняття юридичних конструкцій, розкриття їхньої сутності, видової диференціації цього поняття, а також з'ясування їх функціонального призначення й розробки на цій основі наукового обґрунтованих пропозицій із оптимізації використання юридичних конструкцій у сучасному правотворчому процесі.

Визначені мета, об'єкт, предмет, завдання дисертаційної роботи та методологічний підхід забезпечили виклад наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, обумовили її новизну, що полягає у наступному.

У дисертації вперше:

- надане розуміння структури юридичних конструкцій шляхом поділу її елементів на основні (інваріантні) – юридичні факти, норми, суб'єкти, функціональне призначення та юридичні наслідки, що утворюють стабільну логічну основу конструкції, – та додаткові (контекстуальні) – принципи, умови та механізми реалізації, які забезпечують її гнучкість, адаптивність і варіативність у правотворчій практиці;

- обґрунтовано авторський концепт внутрішньої будови юридичної конструкцій, складниками якого є явища правої дійсності (юридичні факти, норми, суб'єкти, функціональне призначення та юридичні наслідки), що утворюють стабільну логічну основу конструкції, а інформація акумульована в юридичні конструкції, що має логіко-граматичну форму, інформація про ці явища;

- обґрунтовано поділ елементів юридичної конструкції на основні (інваріантні), до яких віднесено юридичні факти, правові норми, суб'єктів, функціональне призначення та юридичний наслідок, і додаткові (контекстуальні), що включають правові принципи, умови та механізми реалізації;

- розроблено концептуальну модель циклу трансформації юридичної конструкції в цифровому середовищі за схемою «Вхід → Процес → Вихід», що забезпечує перетворення статичної норми на структуру, придатну до автоматизованої обробки;

удосконалено:

- змістовне наповнення категорії «юридична конструкція», що виразилося у формулюванні авторського визначення її як системної категорії, що має триєдину природу (когнітивна модель, нормативно-технічний інструмент, метод юридичного мислення) і слугує для концептуалізації, структурної організації та методологічного опрацювання правової матерії;

- класифікацію юридичних конструкцій шляхом виокремлення їх типів за критерієм функціонального призначення у законотворчому процесі; на відміну від наявних наукових підходів, обґрунтовано виділення базових (модельних), уніфікуючих, інтегративних, демаркаційних, а також трансформаційних та стабілізуючих конструкцій, що дозволяє диференціювати інструментарій нормотворчості залежно від стратегічних завдань правового регулювання;

- концепцію триєдиної природи юридичної конструкції, розкривши взаємозв'язок її когнітивного, нормативно-технічного та методологічного вимірів як основи її універсальності в законотворчості;

- систематизацію функцій юридичних конструкцій шляхом їх класифікації за трьома критеріями: сферою реалізації (теоретико-доктринальні, нормотворчо-технічні, практично-реалізаційні), характером впливу (регулятивні, методологічні, комунікативні, утилітарні) та ступенем абстрактності;

- розуміння структури юридичних конструкцій, запропоновано поділ її елементів на основні (інваріантні) – юридичні факти, норми, суб'єкти, функціональне призначення та юридичні наслідки, що утворюють стабільну логічну основу конструкції, – та додаткові (контекстуальні) – принципи, умови та механізми реалізації, які забезпечують її гнучкість, адаптивність і варіативність у правотворчій практиці;

- систему функцій юридичних конструкцій шляхом відображення їх ролі у сучасному правотворчому процесі. До цієї системи віднесено:

трансформаційну функцію, що адаптує законодавство до цифрових, соціальних і євроінтеграційних змін; стабілізаційно-адаптаційну, що спрямовує на підтримання рівноваги між правовою визначеністю та гнучкістю регулювання; та інтегративно-синтезуючу, що формує системну єдність і методологічну цілісність законодавства;

дістало подальшого розвитку:

- узагальнення характеристик юридичних конструкцій (абстрактно-модельний характер, логічна побудова, універсальність, системність, формальна визначеність) з урахуванням їхньої триєдиної природи;

- розуміння змісту та функціонування юридичних конструкцій у приватному, публічному та міжгалузевому контекстах, визначено їх ключові ознаки – структурну визначеність, здатність ідеального моделювання правовідносин, нормативну уніфікованість, інституційну гнучкість, здатність до інтеграції норм різних правових систем, а також подвійність орієнтації: на автономію волі (у сфері приватного права) та на публічний інтерес (у сфері публічного права);

- застосування сучасних методологічних підходів (герменевтичного, аксіологічного, конструктивістського) до аналізу юридичних конструкцій, що дозволило розглянути їх не лише як технічний інструмент, а і як інструменти упорядкування соціально-правової реальності, що відображає та формує правову картину світу.

Положення, що складають наукову новизну, їх аргументація, дозволили нам зробити декілька висновків як практичного, так і теоретичного характеру.

Традиційні підходи до визначення юридичних конструкцій є недостатньо повними для потреб сучасної законотворчості. У дослідженні обґрунтовано, що юридичні конструкції є системними категоріями, які мають триєдину природу: вони одночасно виступають як когнітивна модель для осмислення та структурування складних соціальних відносин, нормативно-технічний інструмент для забезпечення логічної побудови, формальної визначеності та узгодженості законодавства, і як метод юридичного мислення, що уможливлює гіпотетичне моделювання та системне опрацювання правової матерії. На основі цього синтезу запропоновано авторське визначення, згідно з яким юридична конструкція – це системна категорія юридичної науки та практики, що має триєдину природу і виконує функції когнітивної моделі, нормативно-технічного інструменту та методу юридичного мислення, за допомогою яких здійснюється концептуалізація, структурна організація та методологічне опрацювання правової матерії з метою забезпечення змістовної узгодженості, формальної визначеності та ефективності діючого законодавства.

Доведено, що для оптимізації законотворчого процесу є доцільною класифікація юридичних конструкцій за їх функціональним призначенням, яка включає: базові (модельні) (формують каркас правової норми), уніфікуючі (стандартизують регулювання), інтегративні (поєднують норми різних галузей), демаркаційні (розмежовують правові категорії), трансформаційні (адаптують законодавство до нових реалій) та стабілізуючі (врівноважують суспільні

інтереси). Також запропоновано новаторський підхід до структури юридичної конструкції, що передбачає її поділ на основні (інваріантні) елементи (юридичні факти, правові норми, суб'єкти правовідносин, функціональне призначення та юридичний наслідок), які забезпечують її стабільність, та додаткові (контекстуальні) елементи (правові принципи, умови та механізми реалізації), які надають їй необхідної гнучкості та адаптивності до конкретних суспільних відносин.

Сформовано цілісну методологічну основу дослідження юридичних конструкцій у законотворчій практиці України. Обґрунтовано доцільність поєднання філософських, загальнонаукових і спеціальнонаукових методів, що дозволило розглядати юридичні конструкції не лише як елемент юридичної техніки, а як складний соціально-правовий феномен, який одночасно відображає та формує правову реальність. Доведено, що застосування системного, функціонального, герменевтичного, аксіологічного, конструктивістського, телеологічного та праксеологічного підходів забезпечує багатовимірний аналіз юридичних конструкцій — з позицій їх структурної організації, ціннісного наповнення, інтерпретаційної природи, практичної ефективності та здатності до нормативного моделювання. Така інтеграція методів дозволила визначити місце юридичних конструкцій у механізмі правового регулювання та обґрунтувати їх функціональний потенціал у сучасних трансформаційних умовах.

З'ясовано, що у публічно-правових галузях юридичні конструкції формуються під домінантним впливом публічного інтересу, суб'єктної нерівності та імперативного методу регулювання, що надає їм специфічних властивостей: високого рівня процедурної формалізації, чіткого закріплення дискреційних повноважень, інституційної відповідальності та орієнтації на підзвітність. Вони виступають не лише технічним, а й легітимаційним інструментом, що обґрунтовує владне втручання. Водночас, з позицій критичної правової теорії, доведено, що такі конструкції можуть нести ризики надмірної формалізації, обмеження прав та легітимації системної нерівності, що вимагає постійного перегляду їх змісту з огляду на принципи верховенства права.

Виявлено, що у приватному праві юридичні конструкції (договір, власність, представництво) формуються на засадах приватного інтересу, автономії волі та диспозитивного методу, що надає їм таких ключових ознак, як гнучкість, функціональна адаптивність та здатність до типологізації моделей правовідносин. Разом з тим, у дослідженні виявлено й негативні аспекти їх функціонування, зокрема інституційну консервативність. Доведено, що традиційні приватноправові конструкції іноді гальмують адаптацію права до нових технологічних та соціальних реалій (наприклад, у сферах смарт-контрактів чи обігу цифрових активів), що вимагає від законодавця більш інноваційних підходів до їх модернізації.

Встановлено, що міжгалузеві правові інститути виникають на стику публічного та приватного права, а юридичні конструкції виконують у цьому

процесі ключову інтегративну роль, гармонізуючи норми з різних галузей. Такі конструкції (наприклад, адміністративний договір, державно-приватне партнерство, цифрова ідентифікація) характеризуються трансгалузевою природою, узагальнюючою функцією та високим рівнем абстракції. Вони є методологічним інструментом уніфікації правової матерії, що дозволяє забезпечувати узгоджене регулювання складних соціальних процесів, долаючи традиційну дихотомію «публічне-приватне».

Обґрунтовано, що стрімка цифровізація правотворчості актуалізує трансформаційну функцію юридичних конструкцій. Ця функція полягає у їх здатності переходити від статичних текстових моделей до динамічних, «активних» структур, придатних для автоматизованої обробки, аналізу та застосування у цифровому середовищі (концепція «Machine-Consumable Law»). У роботі розроблено концептуальну модель цього процесу за циклом «Вхід → Процес → Вихід», яка візуалізує перетворення традиційної норми («вхід») через інструменти цифровізації («процес») на оновлену, адаптовану до вимог LegalTech та GovTech конструкцію («вихід»). На цій основі запропоновано внести зміни до статті 34 Закону України «Про правотворчу діяльність», закріпивши вимогу щодо структурно-алгоритмічної придатності нормативних приписів, що є необхідною умовою для однозначної машинної інтерпретації та цифрової трансформації законодавчого процесу.

Доведено, що в умовах кризових періодів суспільного розвитку ключового значення набуває стабілізаційно-адаптаційний потенціал юридичних конструкцій. Стабілізаційний потенціал забезпечує правову передбачуваність і стійкість правопорядку, тоді як адаптаційний потенціал – гнучкість і здатність реагувати на нові виклики. На прикладі правового реагування держав ЄС на пандемію COVID-19 продемонстровано, що ефективність кризового регулювання залежить від якості конструкцій, зокрема від їхньої здатності поєднувати тимчасовість заходів, гнучкість регулювання та збереження демократичного контролю. З метою імплементації цього досвіду в Україні обґрунтовано необхідність доповнення статті 43 Закону України «Про правотворчу діяльність» нормою про обов'язкове включення застережень про тимчасовість (sunset clauses) до проектів актів, що приймаються у стані надзвичайних ситуацій чи воєнного стану, як дієвого механізму запобігання «законодавчій інерції» та гарантування повернення до стабільного правового режиму.

Загалом, проведене дослідження доводить, що юридичні конструкції є не статичними елементами юридичної техніки, а динамічними, багатофункціональними інструментами, які відіграють центральну роль у модернізації сучасної законотворчої практики. Розкриття їхньої триєдиної природи, а також трансформаційної, стабілізаційно-адаптаційної та інтегративно-синтезуючої функцій створює нову теоретико-методологічну основу для підвищення якості, системності та ефективності законодавства України в умовах глобальних викликів, кризових періодів та євроінтеграційних

завдань, що становить як теоретичну, так і практичну цінність для розвитку вітчизняної правової системи.

По завершенню доповіді Дар'ї ЛАВРЕНКО присутніми були поставлені такі запитання:

1. Доктор юридичних наук, професор Людмила ДОБРОБОГ: У дисертації Ви розглядаєте юридичну конструкцію у триєдиному вимірі – як когнітивну модель, нормативно-технічний інструмент і метод юридичного мислення. Який із цих вимірів, на Вашу думку, є визначальним для сучасної законотворчої практики України і чому?

Відповідь: Дякую за запитання! У сучасній законотворчій практиці визначальним я вважаю нормативно-технічний вимір юридичної конструкції, оскільки саме він безпосередньо впливає на якість формулювання норм та їх логічну узгодженість. Водночас цей вимір не може існувати ізольовано: когнітивна складова забезпечує глибину осмислення правових явищ, а методологічна – дозволяє використовувати конструкцію як інструмент юридичного мислення. Саме їх поєднання забезпечує системність правотворчості

2. Кандидат юридичних наук, доцент Ольга КУЛІНІЧ: Ви запропонували поділ елементів юридичної конструкції на основні (інваріантні) та додаткові (контекстуальні). У чому практичне значення такого розмежування для нормопроектувальної діяльності?

Відповідь: Дякую за запитання! Запропонований поділ має прикладне значення для нормопроектувальної діяльності. Інваріантні елементи формують стабільну логічну основу конструкції та забезпечують її структурну визначеність, тоді як контекстуальні дозволяють адаптувати конструкцію до конкретних соціальних умов. Такий підхід підвищує гнучкість законодавства без втрати його системності.

3. Кандидат юридичних наук, доцент Ігор СЕРДЮК: Які напрями подальших досліджень у сфері юридичних конструкцій Ви вважаєте найбільш перспективними з огляду на цифровізацію та євроінтеграційні процеси?

Відповідь: Дякую за запитання. Найбільш перспективними напрямками подальших досліджень вважаю, по-перше, аналіз алгоритмізації юридичних конструкцій у контексті цифровізації правотворчості та можливостей їх формалізації для автоматизованої обробки. По-друге, дослідження трансформації юридичних конструкцій у процесі адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу, зокрема механізмів їх гармонізації та уніфікації. Ці напрями дозволяють поєднати теоретичне осмислення юридичних конструкцій із сучасними практичними викликами розвитку правової системи.

4. Кандидат юридичних наук Ірина ДЗЮБА: У роботі обґрунтовано авторський концепт внутрішньої будови юридичної конструкції на основні та додаткові елементи. Чи можна застосувати цей підхід до аналізу міжгалузевих правових інститутів?

Відповідь: Так, саме через аналіз основних та додаткових елементів юридичної конструкції можна виявити системоутворюючі ознаки та механізми взаємодії норм різних галузей права. Як приклад можна навести міжгалузевий інститут відшкодування шкоди. Його основними елементами виступають юридичний факт заподіяння шкоди, наявність суб'єктів правовідносин, встановлення причинно-наслідкового зв'язку та юридичні наслідки у формі обов'язку компенсації. Саме ці складові зберігаються незалежно від галузевої належності регулювання. Водночас додаткові елементи — зокрема принципи, умови реалізації та процесуальні механізми — змінюються залежно від галузі права. Таким чином, аналіз основних і додаткових елементів ЮК дозволяє виявити як спільну архітектуру міжгалузевого інституту, так і його галузеві модифікації.

Після відповідей на запитання було озвучено висновок наукового керівника кандидата юридичних наук, доцента Олександра ТАЛДИКІНА щодо тематики опублікованих наукових статей та апробацію результатів дослідження.

Результати дисертаційного дослідження Дар'ї ЛАВРЕНКО є новими, аргументованими та переконливими. Вони отримані процесі ґрунтовного дослідження з використанням широкого кола наукових джерел, емпіричного матеріалу та вдалого застосування методів наукового дослідження.

Авторкою чітко сформульовано мету дисертаційного дослідження: розв'язання конкретного наукового завдання з уточнення змісту поняття юридичних конструкцій, розкриття їхньої сутності, видової диференціації цього поняття, а також з'ясування їх функціонального призначення й розробки на цій основі наукового обґрунтованих пропозицій із оптимізації використання юридичних конструкцій у сучасному правотворчому процесі. Відповідно до досягнення мети сформульовано та вирішено завдання дослідження.

Зміст дисертації відображає здійснення авторкою критичного переосмислення системи наявних та створення нових цілісних знань, вміння переконливо аргументувати власні думки, з посиланням на теоретичні та емпіричні джерела.

Зроблені дисертанткою висновки відрізняються науковою новизною, переконливістю, аргументованістю та оригінальністю. Дослідження Дар'ї ЛАВРЕНКО є вагомим внеском у формування цілісної картини юридичних конструкцій в законотворчій практиці України. Наукові положення, розроблені особисто авторкою, а їх новизна свідчить, що дисертація є одним з перших комплексних досліджень юридичних конструкцій у національній юридичній науці.

Дисертація виконана державною мовою у вигляді спеціально підготовленої наукової праці на правах рукопису, стиль викладення – науковий. Робота викладена в офіційно-діловому стилі й характеризується точністю та легкістю висловлювань, однозначністю трактувань, доступністю сприйняття упорядкованого наукового матеріалу. Положення, висновки та рекомендації

дисертаційного дослідження аргументовані та структуровані. Особисті висновки і пропозиції визначають належний культурний і професійний рівень авторки.

Таким чином, дисертація Дар'ї ЛАВРЕНКО «Юридичні конструкції в законотворчій практиці України», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є завершеною науковою працею, яка за важливістю проблеми, обсягом виконаного дослідження та його методичним рівнем, отриманими науково обґрунтованими результатами в сукупності має важливе значення для розвитку юридичної науки, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, тому може бути винесена на розгляд Вченої ради Дніпровського державного університету внутрішніх справ для розгляду питання про утворення спеціалізованої вченої ради щодо разового публічного захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього слово було надано **рецензентам** наукової праці:

Кандидат юридичних наук, доцент Ольга КУЛІНІЧ підкреслила, що у дисертації на основі аналізу доктринальних і нормативних джерел, а також матеріалів законотворчої практики вирішено конкретне наукове завдання, що полягає у комплексному осмисленні місця юридичних конструкцій в законотворчій практиці України.

Обґрунтованість результатів забезпечена використанням системи загальнонаукових і спеціально-наукових методів пізнання. Світоглядною основою дослідження виступив діалектичний метод. До загальнонаукових методів віднесено аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, абстрагування, системний і функціональний методи. Серед спеціально-наукових застосовано формально-юридичний, порівняльно-правовий та метод правового моделювання. Використаний методологічний інструментарій забезпечив належний рівень аргументованості висновків і достовірність отриманих результатів.

Наукова новизна підготовленого дисертаційного дослідження полягає в тому, що воно є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним теоретико-правовим дослідженням, присвяченим модернізації функцій юридичних конструкцій в контексті сучасної законотворчої практики України. На відміну від наявних наукових розвідок, у яких юридичні конструкції здебільшого розглядаються як інструмент юридичної техніки або як елемент галузевого регулювання, у рецензованій роботі вони проаналізовані як багатовимірне правове явище, що поєднує когнітивний, нормативний і функціональний виміри та безпосередньо впливають на якість законотворчої практики України.

Заслуговує на підтримку обґрунтована Дар'єю ЛАВРЕНКО позиція щодо структури юридичної конструкції, у межах якої виокремлено інваріантні

(основні) та контекстуальні (додаткові) елементи. Такий підхід слушно дозволяє пояснити одночасну стабільність юридичних конструкцій як логічно впорядкованих моделей правового регулювання та їх здатність адаптуватися до змін соціально-правової реальності. Вказане положення має теоретичну цінність, оскільки сприяє подоланню спрощеного уявлення про юридичну конструкцію як суто технічний прийом законодавця та розкриває її системоутворюючу роль у механізмі правового регулювання.

Переконливою є й аргументація здобувачки щодо розширення функціонального потенціалу юридичних конструкцій в умовах цифровізації правотворчої діяльності, інтеграції правових систем і необхідності забезпечення стабільності законодавства в кризові періоди. У роботі обґрунтовано, що модернізація функцій юридичних конструкцій не зводиться до їх технічного вдосконалення, а передбачає переосмислення їх ролі як інструментів упорядкування правової дійсності, здатних забезпечувати узгодженість, передбачуваність і ефективність нормативно-правових актів.

Вагомим здобутком авторки є також систематизація теоретичних підходів до розуміння юридичних конструкцій та їх інтеграція у цілісну методологічну модель дослідження, що дозволило поєднати класичні інструменти юридичного аналізу з сучасними науковими підходами. Зазначене свідчить про самостійність наукового пошуку, належний рівень теоретичного узагальнення та здатність авторки до формулювання концептуально нових положень.

У сукупності наведені результати підтверджують, що дисертація містить положення, які характеризуються науковою новизною, поглиблюють теоретичні засади дослідження юридичних конструкцій та мають значення для подальшого розвитку теорії правотворчості й удосконалення законотворчої практики України.

Вдала структурна побудова дисертаційної роботи є логічною та внутрішньо узгодженою, що свідчить про системний і виважений підхід здобувачки до вирішення поставлених наукових завдань. Викладені у вступі та трьох розділах основної частини положення послідовно розкривають як загальнотеоретичні засади дослідження юридичних конструкцій, так і їх функціональний вимір у сучасній законотворчій практиці. Авторці вдалося поєднати аналіз доктринальних підходів із оцінкою практичних аспектів використання юридичних конструкцій, що переконливо засвідчує теоретичну й прикладну значущість порушених у роботі питань, які залишаються недостатньо систематизованими в сучасній правничій науці.

Стиль викладення матеріалу характеризується науковою виваженістю, логічною послідовністю та аргументованістю. Теоретичні положення подані чітко й структуровано, із належним урахуванням наукових позицій інших дослідників. Здобувачка демонструє коректність у науковій полеміці та дотримується принципів академічної доброчесності.

Кожен розділ дисертації та робота в цілому завершуються узагальненими висновками, що відображають результати проведеного дослідження та конкретизують отримані теоретичні положення. У сукупності це дозволяє

констатувати, що рецензована праця характеризується належним рівнем наукової новизни, обґрунтованості та достовірності отриманих результатів і становить вагомий внесок у розвиток теорії правотворчості та дослідження юридичних конструкцій.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Водночас, поряд із здобутками, у дисертації як у будь-якому науковому дослідженні містяться положення, які носять дискусійний характер або ж потребують додаткової аргументації:

1. У роботі ґрунтовно проаналізовано сучасні підходи до розуміння юридичних конструкцій та їх функціонального призначення у законотворчій діяльності. Водночас поза детальним аналізом залишилася еволюція доктринального осмислення цієї категорії у вітчизняній правовій науці в історичній ретроспективі. Більш розгорнуте висвітлення розвитку наукових підходів до юридичної конструкції могло б додатково посилити аргументацію автора та глибше окреслити місце запропонованої концепції у загальній системі теоретико-правових досліджень.

2. У дисертації обґрунтовано авторське бачення юридичної конструкції як складного багатовимірного явища. Разом із тим, у роботі не отримало належного спеціального розгляду питання співвідношення юридичної конструкції з такими суміжними категоріями, як правова модель, юридична фікція, правовий інститут та інші конструктивні елементи механізму правового регулювання. Більш чітке розмежування зазначених понять дозволило б уникнути можливих термінологічних перетинів і сприяло б подальшій концептуалізації досліджуваної категорії.

3. Заслугує на підтримку звернення авторки до проблематики цифровізації законотворчої діяльності та використання алгоритмічних інструментів у правотворчому процесі. Водночас окремі аспекти, зокрема питання розподілу відповідальності у випадках використання технологій штучного інтелекту при підготовці нормативно-правових актів, могли б бути розкриті більш детально. З огляду на актуальність означеної проблематики в умовах трансформації публічного управління, її подальше дослідження видається перспективним.

Водночас висловлені зауваження мають дискусійний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Оцінка змісту дисертації. Отже, дисертація Дар'ї ЛАВРЕНКО на тему «Юридичні конструкції в законотворчій практиці України», подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є самостійним і завершеним науковим дослідженням, у якому сформульовано нові теоретично обґрунтовані положення та отримано результати, що розв'язують актуальне наукове завдання і мають значення для розвитку юридичної науки.

Дисертаційне дослідження відповідає встановленим вимогам, передбаченим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах),

затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а також Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, тому робота може бути рекомендована до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Ігор СЕРДЮК відзначив, що мета і завдання дисертаційного дослідження, його об'єкт і предмет визначені коректно, а цілісність роботи забезпечена належним структуруванням викладеного теоретичного матеріалу. Достовірність і обґрунтованість отриманих наукових результатів підтверджується використанням здобувачкою наукового ступеня пізнавальних можливостей сучасної методології права, складниками якої є методологічні підходи, гносеологічні принципи і методи дослідження.

Рецензент відзначив, що ступінь новизни підготовленого Дар'єю ЛАВРЕНКО дисертаційного дослідження та його результатів визначається предметом дослідження, постановкою креативних дослідницьких завдань, вибором і використанням сучасної методології дослідження, залученням до наукового пошуку значної емпіричної бази, що не обмежується правовими актами національного законодавства. Загальне позитивне враження від представленого дослідження підкріплюється отриманими науково обґрунтованими результатами.

Дисертантка аргументовано довела, що у процесі законотворчої діяльності юридичні конструкції постають не лише як технічні елементи нормативного тексту, а як складні правові феномени, що поєднують у собі три виміри: пізнавальний, нормативно-технічний і методологічний. Також здобувачка обґрунтувала новий підхід до класифікації юридичних конструкцій за їх функціональним призначенням. Новизною вирізняється і погляд дисертантки на поняття структури юридичної конструкції як системної організації взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів юридичної конструкції, що забезпечує її здатність виконувати визначені правові функції в межах конкретного правового інституту чи галузі.

Як вагомий науковий доробок здобувачки наукового ступеня рецензент відмітив запропоновану нею концептуальну модель циклу трансформації «Вхід → Процес → Вихід», де традиційна юридична конструкція («вхід») через інструменти цифровізації («процес») перетворюється на оновлену, адаптовану до цифрового середовища конструкцію («вихід»), а також пов'язану з цим пропозицію щодо внесення змін до ст. 34 Закону України «Про правотворчу діяльність», що передбачає встановлення чітких вимог до змісту правових норм, які б забезпечили можливість їх ефективної цифрової обробки на етапі «Процес».

Водночас, рецензована наукова праця не позбавлена і певних недоліків, а також положень, які носять дискусійних характер.

Зокрема, не зовсім коректною є назва теми дисертаційного дослідження, логіко-граматичний аналіз якої свідчить про те, що саме українська держава є суб'єктом законотворчої діяльності, і саме вона створює юридичні конструкції. Водночас, згідно з приписами Конституції України (ст.ст. 5, 75, 154-156) законотворчими повноваженнями наділені народ України і Верховна Рада України.

У підрозділі 1.1 «Поняття та функції юридичних конструкцій» дисертаційного дослідження здобувачка значну увагу приділила з'ясуванню юридичної природи юридичних конструкцій, класифікації однойменного поняття, а також визначенню сутності окремих функцій. Водночас, робота суттєво додала б у своїй науковій вазі, якби її авторка обґрунтувала і сформулювала власну дефініцію цією загальнотеоретичної категорії.

Додаткової аргументації вимагає теза здобувачки про реалізовані нею в межах свого дисертаційного дослідження можливості інтегративного методологічного підходу, що розглядається нею як самостійний, і визначає загальну концептуальну рамку дослідження та дозволяє поєднати пізнавальний потенціал інших методологічних підходів (підрозділ 1.3 дисертації).

Дещо суперечливим з погляду теорії правового регулювання є висновок дисертантки про те, що юридичні конструкції, які лежать в основі міжгалузевих інститутів, є методологічним інструментом уніфікації та гармонізації правової матерії, завдяки якому забезпечується узгоджене правове регулювання складних соціальних процесів (підрозділ 2.3 дослідження). Аналіз цього судження свідчить про те, що предметом правового регулювання слугують не суспільні відносини чи поведінка суб'єктів, а соціальні процеси.

Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної роботи і з високим ступенем вірогідності викликані наявністю новаторських ідей, а також складністю обраного предмету наукового пошуку.

Оцінка змісту дисертації. Все вищевикладене свідчить про те, що дисертація Дар'ї ЛАВРЕНКО «Юридичні конструкції в законотворчій практиці України», відповідає пп. 6, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, адже є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що виконують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право». Отже, вона може бути винесена на розгляд Вченої ради Дніпровського державного університету внутрішніх справ для розгляду питання про утворення спеціалізованої вченої ради щодо разового публічного захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Дмитро СЕЛІХОВ зазначив, що дисертаційне дослідження Дар'ї ЛАВРЕНКО характеризується ґрунтовним теоретико-методологічним опрацюванням проблематики юридичних конструкцій як складного інструменту правового регулювання. Авторкою продемонстровано глибоке розуміння природи юридичної конструкції, її системоутворюючої ролі в законотворчому процесі та впливу на якість нормативно-правових актів. Особливої уваги заслуговує аналіз сучасної законотворчої практики України та виявлення типових конструктивних дефектів законодавства. Загалом дисертація відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам чинного Порядку присудження ступеня доктора філософії та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Доктор юридичних наук, професор Валентина БОНЯК підкреслила актуальність обраної теми в умовах інтенсивного реформування законодавства України та його євроінтеграційної трансформації. На її думку, авторкою коректно визначено об'єкт, предмет і мету дослідження, а також використано комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, що забезпечило системність і логічність викладу матеріалу. Позитивно оцінено запропоновану класифікацію юридичних конструкцій та обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення законопроектної діяльності. Дисертація відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендована до захисту.

Кандидат юридичних наук Ірина ДЗЮБА звернула увагу на те, що робота має не лише теоретичне, а й виразне прикладне значення. Авторкою здійснено аналіз функціонування юридичних конструкцій у чинному законодавстві України, виявлено проблеми їх неузгодженості та фрагментарності, що негативно впливають на ефективність правозастосування. Висновки дисертантки є аргументованими, а наукова новизна сформульована чітко та послідовно. У цілому дослідження заслуговує позитивної оцінки та може бути рекомендоване до захисту.

Кандидат юридичних наук Ольга ЧЕПІК-ТРЕГУБЕНКО наголосила, що дисертація відзначається логічною структурою, внутрішньою узгодженістю положень та високим рівнем наукової культури. Авторкою переконливо доведено, що юридичні конструкції виступають не лише техніко-юридичним прийомом, а концептуальним елементом правової системи, який забезпечує передбачуваність та стабільність правового регулювання. Практичні рекомендації щодо удосконалення законотворчої діяльності є обґрунтованими та можуть бути використані у нормопроектній роботі. Робота відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та може бути рекомендована до захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент Ольга КУЛІНІЧ наголосила, що дисертація відзначається логічною структурою, внутрішньою узгодженістю положень та високим рівнем наукової культури. Авторкою переконливо доведено, що юридичні конструкції виступають не лише техніко-юридичним прийомом, а концептуальним елементом правової системи, який забезпечує

передбачуваність та стабільність правового регулювання. Практичні рекомендації щодо удосконалення законотворчої діяльності є обґрунтованими та можуть бути використані у нормопроектній роботі. Робота відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та може бути рекомендована до захисту.

Доктор юридичних наук, професор Людмила ДОБРОБОГ зазначила, що дослідження Дар'ї ЛАВРЕНКО вирізняється сучасним баченням проблем юридичної конструкції в контексті цифровізації законотворчого процесу та гармонізації законодавства України з правом Європейського Союзу. Авторкою обґрунтовано доцільність формування стандартизованих підходів до конструювання нормативних положень, що сприятиме підвищенню якості законодавства. Загалом дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам чинного законодавства і може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Дар'ї ЛАВРЕНКО на тему «Юридичні конструкції в законотворчій практиці України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Динамічний розвиток правової системи України, зумовлений євроінтеграційними процесами та необхідністю реагувати на сучасні суспільні виклики, висуває підвищені вимоги до якості законотворчого процесу. Ефективність правового регулювання безпосередньо залежить від інструментарію, за допомогою якого законодавець конструює нормативну реальність. Одним із важливих, проте недостатньо досліджених інструментів юридичної техніки, є юридичні конструкції, що складають структурну та змістову основу законодавства.

Попри своє фундаментальне значення, поняття «юридична конструкція» у вітчизняній правовій доктрині залишається однією з найменш розроблених категорій, що спричиняє теоретичну неузгодженість і, як наслідок, призводить до суперечливого та фрагментарного застосування цих інструментів у законотворчій практиці. Це негативно позначається на якості нормативно-правових актів, породжує внутрішні колізії та ускладнює правозастосування. Ситуація ускладнюється такими сучасними явищами, як цифровізація правотворчості, потреба в підготовці національної правової системи до кризових періодів, що вимагає системного переосмислення функціонального потенціалу юридичних конструкцій.

Наукове підґрунтя для виконання роботи склали праці вітчизняних та зарубіжних фахівців, що охоплюють як загальнотеоретичні, так і спеціальні питання законотворчості і ролі в ній юридичних конструкцій. Першу групу джерел становлять дослідження загальнотеоретичного та філософсько-

правового характеру, зокрема, праці таких учених, як О.М. Балинська, Є.І. Білозьоров, В.П. Власенко, К.М. Гуртова, О.Б. Горова, Н.В. Дараганова, Л.І. Заморська, О.О. Кваша, М.С. Кельман, М.І. Козюбра, О.І. Осауленко, С.П. Погребняк, П.М. Рабінович, О.В. Цельєв та інших, які заклали концептуальні основи для розуміння сутності правових явищ. Важливе значення для методологічного обґрунтування положень роботи мали праці, присвячені теорії систем та філософії науки, зокрема дослідження С.К. Бостана, Л.А. Грицини, О.Г. Данильяна, В.І. Зацерковного, В.М. Коробки, Л.А. Луць, Я.В. Пушкаря, О.Ю. Сидоровича, О.А. Харун тощо.

Другу групу, утворюють наукові розробки, безпосередньо присвячені феномену юридичних конструкцій. Теоретичні основи їх розуміння як інструментів юридичної техніки знайшли свій розвиток у дослідженнях Г.І. Бойка, І.І. Бабіна, Ж.О. Дзейко, Л.М. Добробог, А.О. Дутко, О.В. Зінченко, М.С. Кельмана, М.П. Кунцевич, М.М. Новікової, Г.І. Неліпович, Б.М. Підгородського, О.В. Скрипник, І.Д. Шутака, В.Л. Яроцького та інших. У роботах цих учених юридичні конструкції аналізуються як засіб пізнання, ідеальна модель правовідносин, інструмент систематизації нормативного матеріалу та елемент законотворчої практики.

Третю групу джерел становлять праці, присвячені прикладним аспектам законотворчості, юридичної техніки, функціонуванню права в умовах сучасних викликів та проблемам забезпечення якості нормативних актів. Це коло питань, що охоплює як загальнотеоретичні розвідки, так і досвід зарубіжних країн, знайшло своє відображення у дослідженнях М. Бадеску, Ж.О. Дзейко, Л.М. Добробог, Е. Маккея, Д.Г. Манька, Г.Б. Поліщука, Л.І. Пригари, Я.В. Ступніка, Д. Шульмане, І.Д. Шутака, В.С. Щербіни та інших.

Четверту групу утворюють дослідження, присвячені цифровій трансформації правотворчості, застосуванню штучного інтелекту та модернізації публічного управління. Саме до цієї групи належать праці О.С. Гиляки, А.П. Колеснікова, Д.Г. Манька, І.О. Пасічної, О.В. Петришина, Г.Б. Поліщука, Л.І. Пригари, І.В. Суходубова, В.С. Щербіни, а також аналітичні документи Європейської комісії.

Однак, попри значний науковий доробок, бракує комплексного дослідження, яке б розкривало роль юридичних конструкцій саме в сучасній законотворчій практиці України з урахуванням їхньої багатовимірної природи та нових функцій, що виникають під впливом глобальних трансформацій. Недостатньо вивченими залишаються їхній адаптаційний, трансформаційний та інтегративний потенціал. Необхідність заповнення цієї прогалини та розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо модернізації законотворчого процесу через оптимізацію використання юридичних конструкцій зумовлює актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розв'язання конкретного наукового завдання з уточнення змісту поняття юридичних конструкцій, розкриття їхньої сутності, видової диференціації цього поняття, а також з'ясування їх функціонального призначення й розробки на цій

основі наукового обґрунтованих пропозицій із оптимізації використання юридичних конструкцій у сучасному правотворчому процесі.

Об'єкт дослідження – техніко-юридичні засоби в законотворчій практиці України.

Предмет дослідження – юридичні конструкції в законотворчій практиці України.

Нормативну основу дослідження становлять Конституція України, кодифіковані акти, закони України (зокрема, Закон України «Про правотворчу діяльність» та Регламент Верховної Ради), підзаконні нормативно-правові акти, а також окремі акти права Європейського Союзу.

Інформаційною базою слугували наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузі теорії права, юридичної техніки та галузевих юридичних наук.

Емпіричну основу сформували матеріали законотворчої практики, аналітичні звіти (зокрема, дослідження Європейської комісії «Розробка законодавства в епоху штучного інтелекту та цифровізації») та дані, отримані з офіційного вебпорталу Верховної Ради України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній науці комплексним дослідженням, присвяченим переосмисленню функцій юридичних конструкцій у сучасній законотворчій практиці України. У межах роботи сформульовано низку положень, що характеризуються науковою новизною:

вперше:

- надане розуміння структури юридичних конструкцій шляхом поділу її елементів на основні (інваріантні) – юридичні факти, норми, суб'єкти, функціональне призначення та юридичні наслідки, що утворюють стабільну логічну основу конструкції, – та додаткові (контекстуальні) – принципи, умови та механізми реалізації, які забезпечують її гнучкість, адаптивність і варіативність у правотворчій практиці;

- обґрунтовано авторський концепт внутрішньої будови юридичної конструкції, складниками якого є явища правої дійсності (юридичні факти, норми, суб'єкти, функціональне призначення та юридичні наслідки), що утворюють стабільну логічну основу конструкції, а інформація акумульована в юридичні конструкції, що має логіко-граматичну форму, інформація про ці явища;

- обґрунтовано поділ елементів юридичної конструкції на основні (інваріантні), до яких віднесено юридичні факти, правові норми, суб'єктів, функціональне призначення та юридичний наслідок, і додаткові (контекстуальні), що включають правові принципи, умови та механізми реалізації;

- розроблено концептуальну модель циклу трансформації юридичної конструкції в цифровому середовищі за схемою «Вхід → Процес → Вихід», що забезпечує перетворення статичної норми на структуру, придатну до автоматизованої обробки;

удосконалено:

- змістовне наповнення категорії «юридична конструкція», що виразилося у формулюванні авторського визначення її як системної категорії, що має триєдину природу (когнітивна модель, нормативно-технічний інструмент, метод юридичного мислення) і слугує для концептуалізації, структурної організації та методологічного опрацювання правової матерії;

- класифікацію юридичних конструкцій шляхом виокремлення їх типів за критерієм функціонального призначення у законотворчому процесі; на відміну від наявних наукових підходів, обґрунтовано виділення базових (модельних), уніфікуючих, інтегративних, демаркаційних, а також трансформаційних та стабілізуючих конструкцій, що дозволяє диференціювати інструментарій нормотворчості залежно від стратегічних завдань правового регулювання;

- концепцію триєдиної природи юридичної конструкції, розкривши взаємозв'язок її когнітивного, нормативно-технічного та методологічного вимірів як основи її універсальності в законотворчості;

- систематизацію функцій юридичних конструкцій шляхом їх класифікації за трьома критеріями: сферою реалізації (теоретико-доктринальні, нормотворчо-технічні, практично-реалізаційні), характером впливу (регулятивні, методологічні, комунікативні, утилітарні) та ступенем абстрактності;

- розуміння структури юридичних конструкцій, запропоновано поділ її елементів на основні (інваріантні) – юридичні факти, норми, суб'єкти, функціональне призначення та юридичні наслідки, що утворюють стабільну логічну основу конструкції, – та додаткові (контекстуальні) – принципи, умови та механізми реалізації, які забезпечують її гнучкість, адаптивність і варіативність у правотворчій практиці;

- систему функцій юридичних конструкцій шляхом відображення їх ролі у сучасному правотворчому процесі. До цієї системи віднесено: трансформаційну функцію, що адаптує законодавство до цифрових, соціальних і євроінтеграційних змін; стабілізаційно-адаптаційну, що спрямовує на підтримання рівноваги між правовою визначеністю та гнучкістю регулювання; та інтегративно-синтезуючу, що формує системну єдність і методологічну цілісність законодавства;

дістало подальшого розвитку:

- узагальнення характеристик юридичних конструкцій (абстрактно-модельний характер, логічна побудова, універсальність, системність, формальна визначеність) з урахуванням їхньої триєдиної природи;

- розуміння змісту та функціонування юридичних конструкцій у приватному, публічному та міжгалузевому контекстах, визначено їх ключові ознаки – структурну визначеність, здатність ідеального моделювання правовідносин, нормативну уніфікованість, інституційну гнучкість, здатність до інтеграції норм різних правових систем, а також подвійність орієнтації: на автономію волі (у сфері приватного права) та на публічний інтерес (у сфері публічного права);

- застосування сучасних методологічних підходів (герменевтичного, аксіологічного, конструктивістського) до аналізу юридичних конструкцій, що дозволило розглянути їх не лише як технічний інструмент, а і як інструменти упорядкування соціально-правової реальності, що відображає та формує правову картину світу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та рекомендації можуть бути використані:

- у науково-дослідній сфері – як теоретична основа для подальших досліджень проблем юридичної техніки, теорії правотворчості, цифровізації права та галузевих юридичних наук;

- у законотворчій діяльності – для вдосконалення методології підготовки нормативно-правових актів, підвищення їхньої якості, системності та узгодженості;

- у освітньому процесі – під час викладання таких навчальних дисциплін, як «Теорія держави і права», «Конституційне право», «Нормотворча діяльність», «Право Європейського Союзу», а також спеціальних курсів, присвячених проблемам правотворчості та юридичної техніки.

Методологічну основу дисертації становить сукупність методологічних підходів і принципів, а також загальнофілософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання, що забезпечили всебічний, системний і комплексний аналіз юридичних конструкцій як теоретико-правового феномену та інструменту правового регулювання.

Світоглядним підґрунтям дослідження виступив діалектичний підхід, у межах якого використано окремі принципи пізнання, що дало змогу розглянути юридичні конструкції у динаміці їх формування, функціонування та трансформації в системі права (підрозділи 1.1, 2.2). До методологічних підходів, що визначили загальну стратегію наукового пошуку, належить інтегративний підхід, який сформував концептуальну рамку дослідження та забезпечив поєднання пізнавального потенціалу інших підходів. Окремі аспекти дослідження ґрунтуються на аксіологічному підході, застосованому для виявлення ціннісного наповнення юридичних конструкцій у контексті принципів верховенства права, правової визначеності та ефективності правового регулювання (підрозділи 2.3, 3.3), а також на інституціональному підході, який дозволив розглядати юридичні конструкції як елементи інституціоналізованої законотворчої практики та результат формалізованих процедур правотворчої діяльності (підпункти 2.2, 2.3). З практико-орієнтованих позицій використано праксеологічний підхід, спрямований на оцінку доцільності, ефективності та наслідків застосування юридичних конструкцій у сучасній законотворчій діяльності (розділ 3). Аналіз функціонування юридичних конструкцій з урахуванням цільового призначення нормативно-правових актів здійснено із залученням телеологічного підходу (розділ 2). Також у дослідженні застосований конструктивістський підхід, який дозволив осмислити юридичні конструкції як результат нормативного конструювання

правової дійсності та інструмент упорядкування соціально-правових процесів у межах законотворчої практики.

У процесі дослідження широко використано загальнонаукові методи пізнання, зокрема аналіз і синтез — для розкриття змісту та елементного складу юридичних конструкцій (підрозділи 1.1, 1.2); індукцію і дедукцію — при формулюванні теоретичних узагальнень та висновків (підрозділи 1.1, 3.3); абстрагування — з метою переходу від загального розуміння юридичних конструкцій до дослідження їх окремих різновидів і функціональних проявів (підрозділи 1.2, 2.1); порівняльний метод — для зіставлення підходів до використання юридичних конструкцій у національному та зарубіжному праві (підрозділ 3.2). Застосування системного та функціонального методів дало змогу з'ясувати місце юридичних конструкцій у механізмі правового регулювання, їх роль у забезпеченні узгодженості правових норм та стабільності правопорядку, а також визначити основні функції юридичних конструкцій у правовій системі (підрозділи 2.1, 3.3).

Серед спеціально-наукових (юридичних) методів провідне значення мав формально-юридичний метод, який використано для аналізу нормативно-правових актів, юридичних категорій і конструктивних моделей, що закріплені у чинному законодавстві (підрозділи 2.1, 3.1). Семантичний метод застосовано для дослідження змісту та значення правових термінів і конструктивних формулювань (підрозділ 1.3). Метод правового моделювання дозволив сформулювати узагальнені теоретичні моделі юридичних конструкцій та визначити напрями їх удосконалення в умовах сучасного розвитку правової системи (підрозділи 2.2, 3.3).

Комплексне використання зазначених підходів і методів забезпечило наукову обґрунтованість отриманих результатів, достовірність висновків та досягнення мети дисертаційного дослідження.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки та результати дослідження пройшли апробацію на низці науково-практичних конференцій міжнародного та всеукраїнського рівнів, де отримали позитивну оцінку наукової спільноти. Зокрема, окремі аспекти теми були висвітлені у доповідях автора на таких наукових заходах: «Мова і право» (Дніпро, 25 жовтня 2022 року); «Мова і право» (Дніпро, 17 жовтня 2023 року); «Інноваційні наукові дослідження: правовий, економічний та соціальний виміри» (Дніпро, 24 листопада 2023 року); «Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування» (Дніпро, 5 грудня 2024 року); «Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів» (Дніпро, 23 травня 2025 року); «Модернізація національної системи публічного управління та права в контексті європейської інтеграції України» (Херсон–Кропивницький, 30 травня 2025 року).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження знайшли своє відображення у дванадцяти наукових публікаціях, з яких:

6 (шість) статей у вітчизняних фахових виданнях:

- 1) Лавренко Д.О. Значення юридичної техніки для розвитку суспільства та держави. *Науковий вісник ДДУВС*. 2022. Спеціальний випуск № 2. С. 204-209.
- 2) Лавренко Д.О. Роль юридичних конструкцій в нормотворчій діяльності. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 6. С. 130-135.
- 3) Лавренко Д.О. Юридична конструкція та її види в комплексі елементів законотворчої техніки. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 12. С. 974-978.
- 4) Лавренко Д.О. Функціональна панель юридичних конструкцій. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 3. С. 64-68.
- 5) Лавренко Д.О. Структура юридичної конструкції як форми організації правової інформації. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. Вип. 5. Ч. 1. С. 37-41.
- 6) Лавренко Д.О. Юридичні конструкції як засіб забезпечення стабільності правової системи в період кризи. *Соціологія права*. № 3. 2025 С. 159-162.

6 (шість) тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях:

- 1) Лавренко Д.О. Експертиза нормативно-правових актів. Мова і право: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Дніпро, 25 жовтня 2022) /за заг. ред. О.В. Максименко, І.В. Царьової. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 100-104.
- 2) Лавренко Д. Юридична техніка: поняття, особливості та значення в юриспруденції. Мова і право: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Дніпро, 17 жовтня 2023) /за заг. ред. О.В. Максименко, І.В. Царьової. Дніпро : ДДУВС, 2023. С. 154-156.
- 3) Лавренко Д.О. Засоби, прийоми, правила як елементи юридичної техніки. Інноваційні наукові дослідження: правовий, економічний та соціальний виміри : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 24 листопада 2023). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 110-112.
- 4) Лавренко Д. Засоби, прийоми, правила як елементи юридичної техніки. Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Дніпро, 05 грудня 2024). Дніпро : ДДУВС, 2024. С. 133-136.
- 5) Лавренко Д. Юридична техніка як інструмент забезпечення ефективного правового регулювання. Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. (Дніпро, 23 травня 2025). Дніпро : ДДУВС, 2025. С. 180-182.
- 6) Лавренко Д.О. Вплив Ratio Decidendi та Obiter Dictum на процес формування юридичних конструкцій в англосаксонській правовій системі. Модернізація національної системи публічного управління та права в контексті європейської інтеграції України: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Херсон-Кропивницький, 30 травня 2025)

/ за ред. Н.В. Кириченко, Л.О. Сімонцевої, Ю.Л. Главацької та ін. Херсон-Кропивницький, 2025.С. 11-14.

Структура дисертації зумовлена її метою і задачами та складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотно із застосуванням сучасної української мови та наукових термінів. Кожний підрозділ роботи побудовано в логічній послідовності. Усе це забезпечує легкість і доступність сприйняття викладених у дисертації положень.

У результаті попередньої експертизи дисертації Дар'ї ЛАВРЕНКО і повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Дар'ї ЛАВРЕНКО на тему «Юридичні конструкції в законотворчій практиці України».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Дар'ї ЛАВРЕНКО на тему «Юридичні конструкції в законотворчій практиці України» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати Дар'ї ЛАВРЕНКО звернутись до Вченої ради Дніпровського державного університету внутрішніх справ із заявою щодо утворення разової спеціалізованої вченої ради.

Головуючий засідання –
професор кафедри теорії держави
та права Навчально-наукового
інституту права та інноваційної освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

Людмила ДОБРОБОГ

18 лютого 2026 року